

สรุปลองค์ความรู้จากผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม
โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติ
เพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ
ต.หนองขาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี
ระหว่างวันที่ 29 - 31 มกราคม พ.ศ. 2559

โดย

นางภัทรานิษฐ์ สิทินพันธ์

สาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (หมวดเงินอุดหนุน)

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

คำนำ

สรุปองค์ความรู้ผลงานการให้บริการวิชาการ , ผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้การดำเนินงานของสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพประจำปีงบประมาณ 2559 (หมวดเงินอุดหนุน) คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินโครงการพร้อมเอกสารประกอบการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการสรุปผลประเมินผลงานการให้บริการวิชาการ, ผลงานการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม การถ่ายทอดเทคโนโลยีและข้อเสนอแนะอื่นๆที่มีต่อการจัดโครงการ ซึ่งผู้ดำเนินโครงการหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการดำเนินงานเล่มนี้จักเป็นองค์ความรู้ แก่ผู้ที่สนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการต่อไปในอนาคต

ภัทรานิษฐ์ สิทินพพันธ์

โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตผ้าผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติ เพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ

ต.หนองขาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี

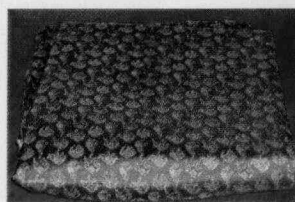
ระหว่างวันที่ 29 - 31 มกราคม พ.ศ. 2559

หลักการและเหตุผล

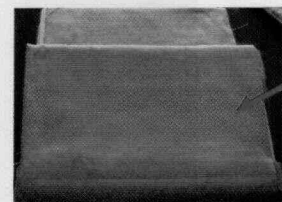
งานบริการวิชาการแก่สังคมเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นการให้ความรู้และทำประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังเกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในด้านการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติโดยการใช้ความรู้จากการเรียนมาเชื่อมโยงและบูรณาการลงสู่ภาคปฏิบัติบนฐานชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา ด้วยเหตุนี้ทางสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้เล็งเห็นความสำคัญต่อประโยชน์ของชุมชน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้คณาจารย์พัฒนาคุณภาพตนเองให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม ที่มุ่งเน้นการบริการวิชาการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพแก่ชุมชนและสังคม อีกทั้งโครงการบริการวิชาการเป็นฐานในการบูรณาการการบริการวิชาการ กับการเรียนการสอน และการทำวิจัย ในปัจจุบันแนวทางการศึกษาได้เน้นถึงผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเพิ่มพูนความรู้เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถทางด้านทักษะ ความจำเป็นในการนำความรู้เพื่อเป็นแนวทางสู่แนวทางการศึกษาด้านอาชีพ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชน 628 หมู่ 9 ต.หนองขาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี โดยมีคุณนางบุญช่วย กรอบโรสงประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชน ได้รวบรวมชาวบ้านในการสร้างงานเพื่อช่วยเหลือชุมชนสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว โดยผลงานสร้างรายได้ในระดับหนึ่งได้แก่

ผ้าไหมไหม

ผ้าไหมไทยพิมพ์ลาย

ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ

สืบเนื่องจากการสำรวจโครงการให้บริการวิชาการ , โครงการให้บริการวิชาการรับใช้สังคม (ชุมชน) ซึ่งทางผู้ดำเนินโครงการได้จัดการสำรวจอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี (เอกสารแนบท้ายโครงการ) ทางสาขาวิชาออกแบบ สิ่งทอและแฟชั่น จึงจัดทำโครงการให้บริการวิชาการ , ให้บริการวิชาการรับใช้สังคมในโครงการอบรมระยะสั้น เน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความรู้จากชุมชน ในโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตผ้าผ้ามัดย้อมจากใช้สี

ธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นโครงการใหม่ในพื้นที่กลุ่มชาวบ้านที่เสนอขอมาจากแบบสำรวจเพื่อช่วยจัดดำเนินงานอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้ชุมชน สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง พัฒนาตนเองสู่ความเข้มแข็งอันเป็นแนวทางประกอบอาชีพสร้างเสริมรายได้ อีกทั้งยังนำไปส่งเสริมรายวิชาไปสู่การเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ระดับมัธยมปลาย ครู อาจารย์ ประชาชนและกลุ่มชาวบ้านที่สนใจ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาแลกเปลี่ยนความคิดและเป็นการประสานงานประชาสัมพันธ์แนะนำสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพให้เป็นที่รู้จัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อจัดการอบรมองค์ความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน สำหรับ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ในการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอน และงานวิจัย รวมทั้งนำ การดำเนินการไปปรับปรุงในกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิจัยต่อไป
4. เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการบริการวิชาการแก่สังคม โดยให้คณาจารย์ นักศึกษา บุคลากร และหน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
5. เพื่อพัฒนาความรู้จากการให้บริการทางวิชาการและถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในสถาบันและเผยแพร่สู่สาธารณชน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 40 คน

พื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ ตำบลหนองขาม อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ 29 - 31 มกราคม พ.ศ. 2559

งบประมาณ83,110.....บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สาขาวิชาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

การดำเนินโครงการ :

โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ เป็นการเชื่อมต่อภูมิปัญญาของสมัยก่อนและก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพผู้ทอตลอดจนสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมีพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติ โดยอาศัยองค์ความรู้ตลอดจนเทคนิคในการย้อมสีธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

กิจกรรมและวิธีดำเนินงาน ประกอบด้วย

- ขอสนับสนุนงบประมาณ

การเตรียมการและประสานงาน

- ประสานทีมวิทยากร สถานที่จัดอบรม และความพร้อมของชุมชน
- กำหนดวันฝึกอบรม
- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบ

การดำเนินงานหรือให้บริการ

ดำเนินงานฝึกอบรม

รายละเอียดหลักสูตร

1. ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น

- ประเภทของวัสดุ ได้แก่ ผล ใบ เปลือก เมล็ด
- ชนิดที่ใช้ในการย้อมสี (เน้นท้องถิ่น) ได้แก่ ครั่ง แก่นเข ใบหูกวาง ขมิ้นสด

หมากป่น เปลือกมะพูด ฯลฯ

- กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ
- หลักการย้อมสีธรรมชาติ
- การใช้สารช่วยติดสี (มอร์แดนต์) ให้เฉดสีในการย้อมสีธรรมชาติ

2. หลักการออกแบบตลาดผ้ามัดย้อม

- การออกแบบตลาด
- การวางลายผ้าในผลิตภัณฑ์
- การออกแบบและการพับ / มัดผ้าแบบต่าง ๆ

3. หลักการมัดลายผ้ามัดย้อม

- ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อม
- การมัดผ้าในลักษณะต่าง ๆ

4 . การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

- การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการย้อมสี
- การออกแบบลายผ้า
- การมัดย้อมผ้า
- ปฏิบัติการมอร์แดนซ์เดดสีจากโคลน น้ำต่าง น้ำปูนใส และสนิมเหล็ก

5. การวิเคราะห์และทดสอบความคงทนผลิตภัณฑ์การย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น

- การทดสอบความคงทนต่อการซักเบื้องต้น
- การวิเคราะห์และทดสอบความคงทนผลิตภัณฑ์ผ้าหลังการย้อมสีธรรมชาติใน

ท้องถิ่น

ระยะเวลาในการฝึกอบรม

ตารางโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาลวดลายและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน คิดเป็น 18 ชั่วโมง

โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาลวดลายและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ

ด.หนองขาม อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี

ระหว่างวันที่ 29 - 31 มกราคม พ.ศ. 2559

วัน/เวลา	9.00 - 12.00 น.	13.00 - 16.00 น.
วันที่หนึ่ง	ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น -ศึกษาพืชที่ให้สีในท้องถิ่น พืช ใบ เปลือกไม้ -สำรวจพืชที่ให้สีในท้องถิ่น พืช ใบ เปลือกไม้ -เก็บวัตถุดิบพืชที่ให้สีในท้องถิ่น นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	-การเตรียมวัตถุดิบก่อนการย้อม -ย้อมสีเส้นฝ้ายให้เดดสีของพืช ใบ เปลือกไม้ -การออกแบบ วางลายและการเตรียมสีย้อมธรรมชาติในท้องถิ่น นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)
วันที่สอง	- การออกแบบและการพับ/มัดผ้าแบบต่างๆ - การออกแบบวางลายและผลิตผ้าเช็ดหน้าผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่น นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)	- การออกแบบลวดลายและผลิตถุงผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่น นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.1) นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ป.2)
วันที่สาม	การออกแบบลวดลายและผลิตผ้าผืนมัดย้อมด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่น นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (ท.0 ป.3)	การทดสอบความคงทนของสี -การทดสอบความคงทนต่อการซักเบื้องต้น -การวิเคราะห์และทดสอบความคงทนผลิตภัณฑ์ผ้าหลังการย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น ผศ.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง (ท.1) ผศ.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง(ป.2)

หมายเหตุ : รายละเอียดของโครงการควรครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และครบทุกหัวข้อที่กำหนด มิฉะนั้น โครงการของท่านจะถูกลดความสำคัญในการพิจารณาประมาณ

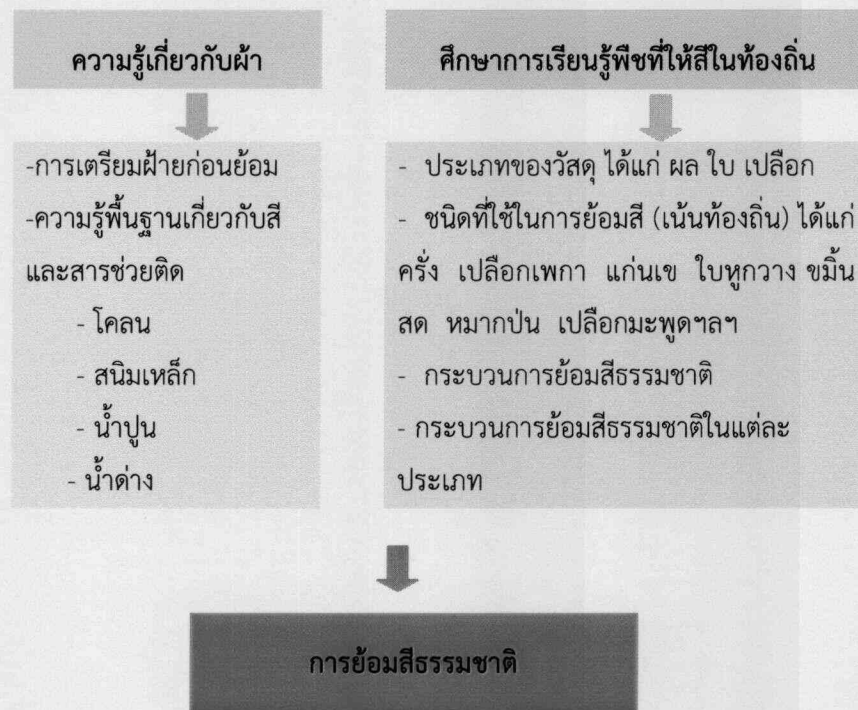
รายชื่อวิทยากร

1. นางภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 2. ผศ.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเคมีสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- เป้าหมายเชิงคุณภาพ

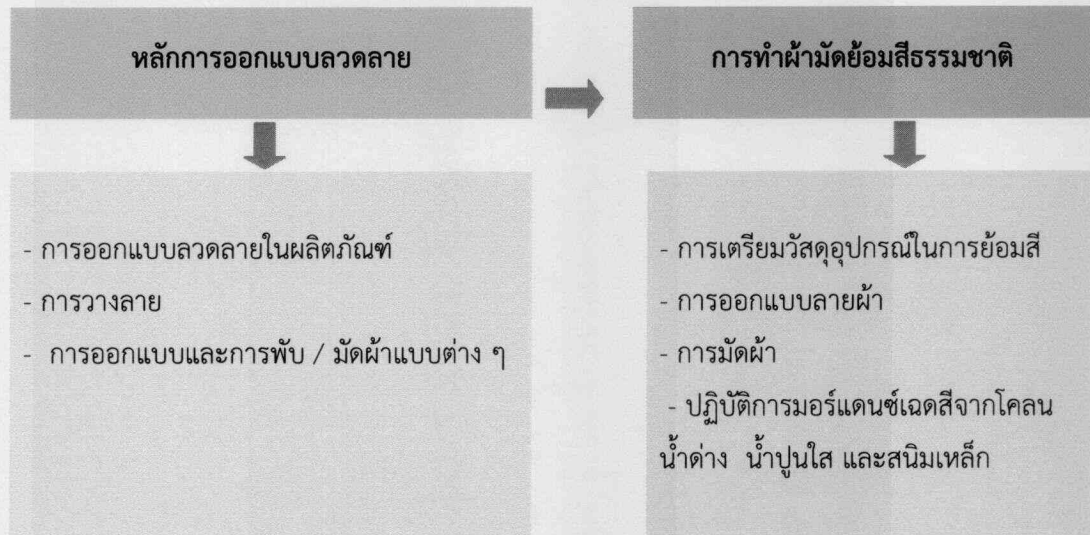
องค์ความรู้/เทคโนโลยีที่ได้รับ

ในโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีในปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมโดยมีรายละเอียดดังนี้

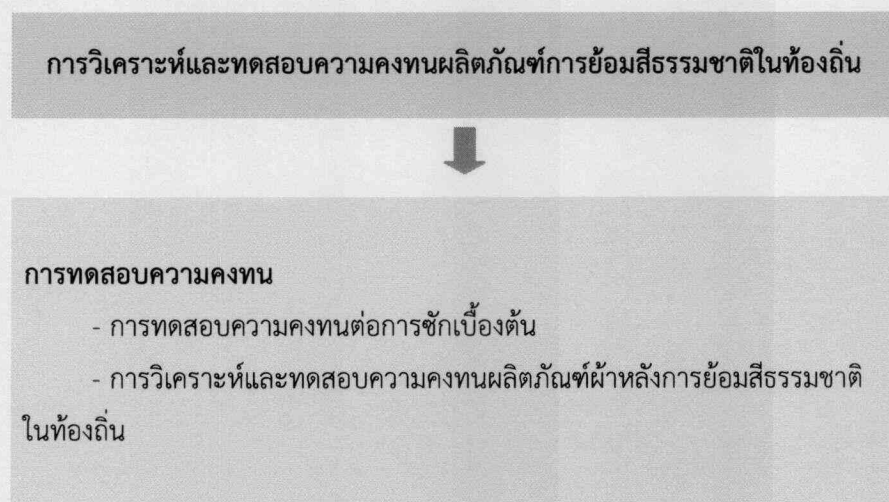
1. พัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. การการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม

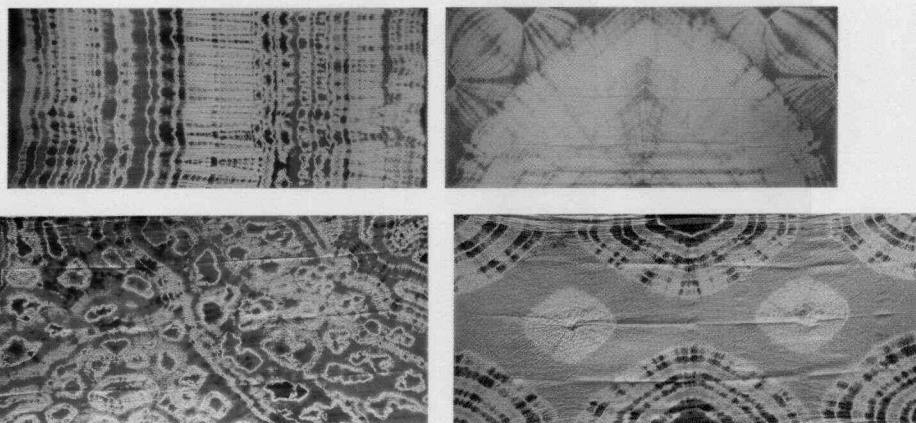
3. การวิเคราะห์และทดสอบความคงทนผลิตภัณฑ์การย้อมสีธรรมชาติในท้องถิ่น

จากงานบริการวิชาการแก่สังคมเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นการให้ความรู้และทำประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังเกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในด้านการให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติโดยการใช้ความรู้จากการเรียนมาเชื่อมโยงและบูรณาการลงสู่ภาคปฏิบัติบนฐานชุมชน ได้จัดการอบรมองค์ความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน สำหรับนักเรียน นักศึกษา ประชาชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพสำหรับประกอบธุรกิจ เป็นการบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอน และงานวิจัยรวมทั้งนำผลการดำเนินการไปปรับปรุงในกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิจัยต่อไป อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาความรู้จากการให้บริการทางวิชาการและถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในสถาบันและเผยแพร่สู่สาธารณชน

การวิจัย

ชื่องานวิจัย เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อม โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพงบประมาณเงินรายได้ ปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ชื่องานวิจัย เรื่องการออกแบบและพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือ(มัดหมี่) ด้วยสีธรรมชาติจากเปลือกกะลามะพร้าว โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพงบประมาณผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

สีจาก(เปลือก)กะลามะพร้าวแก่

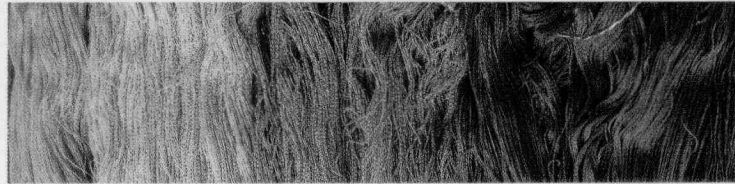

ตารางเปรียบเทียบเจดสีธรรมชาติในการย้อมสีธรรมชาติจาก(เปลือก)กะลามะพร้าว

(เปลือก)กะลามะพร้าว ไม้ไ้สาร น้ำขี้เถ้า น้ำปูนใส น้ำสารส้ม โคลน สนิมเหล็ก

ช่วยย้อม

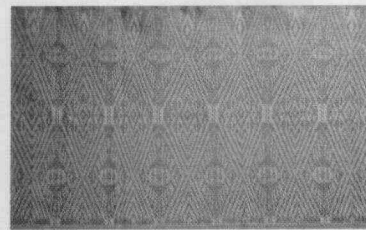
มะพร้าวอ่อน

มะพร้าวแก่

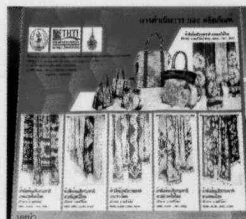

ผ้าฝ้ายทอมือ (มัดหมี่) ลายขนนก

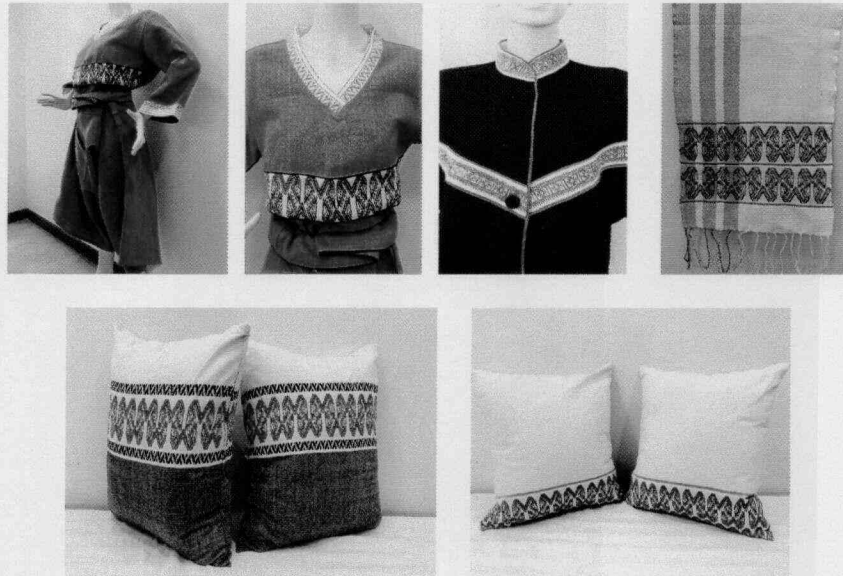

ผ้าฝ้ายทอมือ (มัดหมี่) ลายปลั่งใจ

ชื่องานวิจัย เรื่องการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอชุมชนสู่อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม
ภายใต้โครงการ พัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทออย่างครบวงจร เรื่องโครงการวิจัยการพัฒนาตลาด
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ามัดย้อมด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ สนับสนุนทุนวิจัยโดยสถาบันพัฒนา
อุตสาหกรรมสิ่งทองบประมาณผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2555

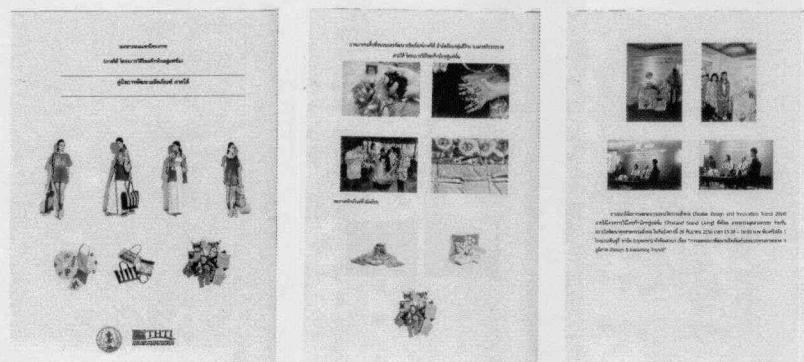

ชื่องานวิจัย เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพงบประมาณเงินรายได้ ปี พ.ศ. 2557

วิจัยนำไปใช้ประโยชน์

- เป็นที่ปรึกษาและดำเนินงานในโครงการวิถีไทยก้าวไกลสู่แฟชั่น (Thailand Grand living) กิจกรรม การยกระดับการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเชิงสร้างสรรค์ ให้กับสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในฐานะนักออกแบบพัฒนาภาคใต้

ประเภทของกิจกรรม

ฝึกอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภาคใต้ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมของกลุ่มคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มทอผ้าบ้านโนนเขา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คลินิกเทคโนโลยีเครือข่าย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

-ดำเนินโครงการคลินิกเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์ ในโครงการการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

-ดำเนินโครงการคลินิกเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์ ในโครงการการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการย้อมสีเส้นฝ้ายและการมัดย้อมผ้าทอด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การนำความรู้จากการบริหารวิชาการใช้ในการเรียนการสอน

1. วิชาการออกแบบลวดลายผ้าด้วยเทคนิคการย้อมสี นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

การบูรณาการการเรียนการสอน

วิชาการออกแบบลวดลายผ้าด้วยเทคนิคการย้อมสี นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

- จัดการเรียนการสอนในเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ
 - จัดการเรียนรู้เรื่องการมัดย้อมสีธรรมชาติ
- งานมัดย้อม

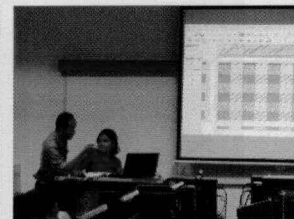
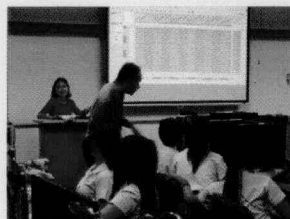
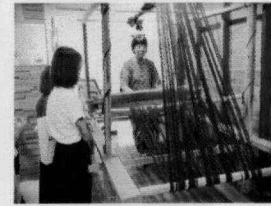
งานบาติก

2. วิชาหัตถกรรมสิ่งทอไทย นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ การบูรณาการการเรียนการสอน

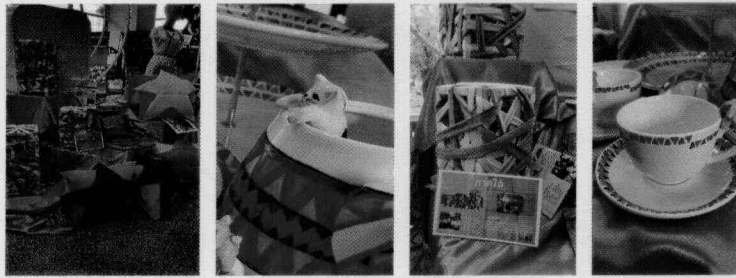
วิชาหัตถกรรมสิ่งทอไทย นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ

- ศึกษาฐานศูนย์ศิลปาชีพบางไทร และศูนย์ศิลปาชีพพระหว่าประเทศเพื่อศึกษางานด้านหัตถกรรมไทย
- และงานสิ่งทอไทยรวมทั้งการออกแบบประยุกต์ลวดลายผ้าไทยด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ออกแบบงาน และผลิตผลงานไทย 4 ภาคโดยแสดงถึงอัตลักษณ์ไทย

บูรณาการสร้างสรรค์ผลงาน

3. วิชาโครงการออกแบบสิ่งทอและแฟชั่น นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- นักศึกษาจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับงานย้อมสีธรรมชาติและการมัดย้อมสีธรรมชาติ

การย้อมสีกาแฟ

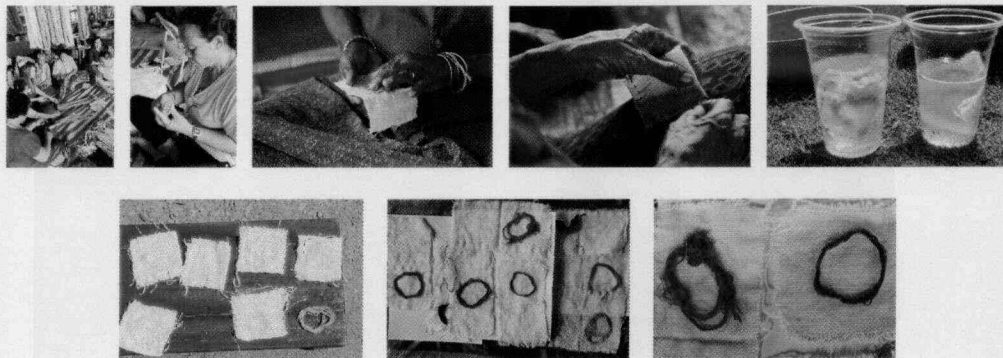

การมัดย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะม่วง

การทำบาติกย้อมสีจากยางกล้วย

4. วิชาวิเคราะห์และทดสอบ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- จัดการองค์ความรู้ชุมชนในการทดสอบความคงทนของสี

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงการจุลกฐิน วัดทัพคล้าย ตำบลทัพหลวง จังหวัดอุทัย (โครงการประจำปีของทางคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ) โดยคณาจารย์และนักศึกษาเข้าร่วมดำเนินโครงการอาทิ กระบวนการปั่นฝ้าย เตินเครือ กระบวนการย้อมสีธรรมชาติและกระบวนการตัดเย็บเป็นการบูรณาศาสตร์ทั้ง 3 สาขาวิชาร่วมบุญเป็นประจำทุกปี

ตัวชี้วัดเป้าหมายผลผลิต

เชิงปริมาณ

- ผู้เข้าร่วมโครงการ.....30.....คน / เล่ม //(หน่วยนับเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายของโครงการ)
- จำนวนครั้งที่ดำเนินโครงการ.....1.....ครั้ง
 - จำนวนการจัดอบรมและสัมมนา.....1.....เรื่อง
 - จำนวนเผยแพร่ความรู้บริการวิชาการ.....1.....ครั้ง

เชิงคุณภาพ

- ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น (ร้อยละ).....100.....
- ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในกระบวนการให้บริการ (ร้อยละ).....100....

เชิงเวลา

- วัน/เดือน/ปี ที่จะดำเนินโครงการ.....เดือนกุมภาพันธ์
- โครงการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด (ร้อยละ).....100.....

เชิงค่าใช้จ่าย.....2,770.....บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาจัดทำธุรกิจ สร้างรายได้ใหม่ให้ชุมชน และสามารถออกแบบและพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติและสีสังเคราะห์
- มีผู้ประกอบการเกี่ยวกับออกแบบและพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติและสีสังเคราะห์รายใหม่เพิ่มขึ้น

การติดตามประเมินผล

ภายหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยประเมินจากผลการปฏิบัติงาน และประเมินผลการนำองค์ความรู้ ที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์จริงในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ในชุมชน และรายงานผลการดำเนินโครงการ

สรุปผลการประเมินรายงานโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- 1.โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย
- 2.ผู้เข้ารับการถ่ายทอดได้รับองค์ความรู้โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาด
- 3.ผู้เข้ารับการให้บริการวิชาการ , การให้บริการวิชาการรับใช้สังคมในพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติมีความตั้งใจและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้จริง เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ ยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องของวัตถุดิบที่สี และการใช้สารมอร์แดนท์เพื่อให้ได้เฉดสีที่มีความหลากหลายจากผลการดำเนินการโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไขปัญหา

จากผลการดำเนินการโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ จากเดิมขาดความชำนาญและ

ประสบการณ์ในการนำพืชและวัตถุดิบมาใช้ในการย้อมสี การย้อมสีได้สีเดียวชาวบ้านได้ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญของการย้อมสีธรรมชาติให้ได้มาตรฐานเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อม อีกทั้งยังขาดเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติให้สีติดคงทน การย้อมสีสม่ำเสมอ ผลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีกลุ่มชุมชนให้ความสนใจนำองค์ความรู้ไปในการพัฒนาจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนา เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น สามารถผลิตสินค้าในเชิงพาณิชย์และมีความต้องการในการต่อยอดองค์ความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มมูลค่างานที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการดำเนินการโครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติเพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซต้องการพัฒนาเทคนิคตลาดในผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติอีกในปีต่อไป

สรุปองค์ความรู้ในการบริการวิชาการรับใช้สังคม

ชื่อโครงการ โครงการเชิงปฏิบัติการพัฒนาตลาดและผลิตภัณฑ์จากใช้สีธรรมชาติ
เพื่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

คณะดำเนินงาน

นางภัทรานิษฐ์ สิทินพันธ์

ผศ.ดร.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง

กรรมการ

นางสาวนิภา ทองเนื้อแปด

เส้นทางสีเขียวธรรมชาติกับผลงานมัดย้อมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทย

วิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ

นางภัทรานิษฐ์ สิทินพันธ์

ผศ.ดร.ประเทืองทิพย์ ปานบำรุง

“การย้อมสีธรรมชาติ” นับว่าเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญมากแขนงหนึ่งที่ได้ดำรงอยู่อย่างกลมกลืนในวิถีวัฒนธรรมผ้าพื้นบ้านมาอย่างยาวนานและสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกับความเป็นเส้นใยธรรมชาติ มนุษย์เราเรียนรู้ การนำเอาแร่ธาตุและพืชพรรณในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ เปลือกไม้ แก่นไม้ ราก ใบไม้ ทุกชนิดล้วนผ่านการสังเกตจากช่างย้อมสี ถ้าพืชพรรณในธรรมชาติมี ยางเหนียวและใบไม้ขี้ติดมือถูกอากาศแล้วเปลี่ยนสีเป็นที่รู้กันดีว่าสามารถนำมาย้อมผ้าได้ดี ทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะเป็นเปลือก ลำต้น ราก ใบ ดอก ผล และเมล็ด จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการย้อมสีมาอย่างยาวนาน

การสร้างลวดลายให้ก่อเกิดเป็นผ้าพื้นบ้านอย่างมีเอกลักษณ์แต่ละกลุ่มชน หนึ่งในกรรมวิธีในการสร้างลวดลายบนผ้าที่รู้จักกันดีก็คือ “การมัดย้อม” องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการนำผ้ามาย้อมด้วยสีที่ได้จากธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งแปลกหรือเพิ่งจะค้นพบนวัตกรรมใหม่ แต่อย่างใดความรู้ภูมิปัญญาดังกล่าวได้ถูกค้นพบปฏิบัติและถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังจะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าพร้อมสาวกทั้งหลายก็ใช้ผ้าบังสุกุลสีขาวที่ใช้สำหรับห่อศพมาซัก แล้วก็ย้อมด้วยสีธรรมชาติเพื่อเป็น ผ้าจีวรนุ่งห่มเหมือนกัน ดังนั้นจะเห็นว่าภูมิปัญญาการเอาผ้าแล้วมาย้อมด้วยสีธรรมชาติไม่ใช่ภูมิปัญญาชาวของบ้านธรรมดาๆ แต่เป็นภูมิปัญญาที่มาจากแนวคิดของพระพุทธเจ้า ซึ่งการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเหมือนกับเราได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมะไปด้วย เช่น เราจะได้สมาธิจากการดัดปมชายผ้า หรือการพึงพาธรรมชาติและพึ่งพาตัวเอง การไม่ตามกระแสของสังคมที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

“มัดย้อม” (Tie – Dye) เป็นการทำลวดลายบนผืนผ้าโดยการผูกมัดผ้า เพื่อมิให้น้ำสีซึมเข้าไปในบริเวณที่มัดไว้ เพื่อให้เป็นลวดลายที่ต้องการ ส่วนลวดลายที่ต้องการให้วิจิตรสวยงามมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับเทคนิคและการผูกมัดด้วยวัสดุ ซึ่งป้องกันมิให้สีซึมผ่านเข้าไปได้ และคงเหลือเนื้อผ้าให้ติดสีน้ำย้อมให้เป็นสีสลับกับขาววัสดุที่ใช้ มัดผ้ามัดย้อมได้แก่ เชือกฟาง ยางเส้น เชือกกล้วยและอื่นๆ ให้มีความเหนียว เพื่อจะได้ผูกมัดผ้าให้แน่นบริเวณที่ต้องการมัดย้อม

เส้นทางสีเขียวธรรมชาติกับผลงานมัดย้อมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไหมไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ นับเป็นส่วนหนึ่งของการบริการวิชาการรับใช้สังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติ ที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน สำหรับ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ในการพัฒนาตลาดและผลิตผ้ามัดย้อมจากใช้สีธรรมชาติ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า

สามารถเข้าใจหลักการออกแบบลวดลายผ้า การวางลวดลายผ้า และมีทักษะในการใช้สีในลวดลาย การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และผ้าที่ใช้ในการย้อมสี

แนวทางการเรียนรู้กับเส้นทางสีย้อมธรรมชาติ

ดำเนินแนวทางการเรียนรู้ โดยมีเนื้อหาในการอบรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับผ้าเริ่มจากการเตรียมผ้าก่อนย้อมและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสีและสารช่วยติด
2. หลักการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อม เริ่มจากการออกแบบลวดลาย การวางลายผ้าในผลิตภัณฑ์ และการมัดลวดลายผ้าในลักษณะต่าง ๆ
3. ศึกษาการเรียนรู้พืชที่ให้สีในท้องถิ่น ได้แก่ ผล ใบ เปลือก เมล็ด ที่ใช้ในการย้อมสี (เน้นท้องถิ่น) ได้แก่ ฝาง ขมิ้นสด ขมิ้นผง หมากรูด ดินลูกรัง เปลือกมะม่วง ใบมะม่วง ใบหูกวาง ฯลฯ รวมทั้งกระบวนการย้อมสีธรรมชาติในแต่ละประเภท
4. แนวทางการทดสอบผ้าหลังการย้อมสีธรรมชาติ โดยทำการทดสอบความคงทนต่อการซัก เบื้องต้น

แนวคิดการออกแบบลาย การออกแบบลายผ้ามัดย้อมเป็นการวางแผนการจัดระเบียบ การวางเป้าหมายในการออกแบบลาย โดยการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์อย่างมีแบบแผนเป็นไปตามระบบความคิดที่ปรากฏบนผืนผ้าที่มีความแปลกใหม่ด้วยลวดลาย เพื่อสนองความต้องการในประโยชน์ใช้สอยและความงาม ตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของการสร้างผลงาน ดังนั้นการออกแบบลายผ้ามัดย้อมจึงรวมถึงการใช้คุณลักษณะของการใช้สี และเทคนิคการทำผ้ามัดย้อมมาประกอบกับการออกแบบลายให้เกิดความสวยงาม สีจึงเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญที่แสดงให้เห็นคุณค่าควบคุมการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในส่วนอื่นๆ การใช้สีให้เกิดจังหวะแสดงลักษณะของลวดลายและลอมัด ลักษณะการแทรกซึมของสีที่ผสมผสานกัน การสร้างสรรค์ลายผ้ามัดย้อม จึงก่อให้เกิดการแสดงออกของลายผ้าที่ปรากฏบนผืนผ้า สี สัน อารมณ์ และความรู้สึกได้อย่างงดงาม

ผลการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไร่มะขามไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมไปพัฒนากระบวนการย้อมสีธรรมชาติ เข้าใจถึงการกำหนดเจตสีจากการย้อม วางลายบนผืนผ้า และพัฒนาลวดลายการมัดย้อมโดยมีแนวคิดในการพัฒนาการมัดย้อมสีธรรมชาติ ดังนั้นแนวคิดเส้นทางสีย้อมธรรมชาติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไร่มะขามไทยวิสาหกิจชุมชนและชุมชนทอผ้าหนองหญ้าไซนับเป็นความรู้ที่มีค่า ซึ่งลวดลายใหม่จากการมัดย้อมผ้าในที่นี้ เกิดจากการออกแบบลายโดยใช้เทคนิคต่างๆมาผสมผสานกัน ก่อให้เกิดลวดลายที่แปลกใหม่ เป็นการเพิ่มมูลค่าด้วยการออกแบบลวดลายและพัฒนางานต้นแบบในเชิงสร้างสรรค์ให้มีความเป็นสากล และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ